

محلہ مارالان / قسمت اول

مارالان از محلات چسبیده به بافت قدیمی شهر تبریز است. این محله در جنوبشرقی تبریز قرار دارد و از شمال به محله خیابان، از جنوب به کوههای یانیق، از مغرب به خیابان حافظ و محله نوبر، از مشرق به باغهای محله خیابان و تپه های هاچا داغ محصور است.

مارالان از محلات چسبیده به بافت قدیمی شهر تبریز است. این محله در جنوبشرقی تبریز قرار دارد و از شمال به محله خیابان، از جنوب به کوههای یانیق، از مغرب به خیابان حافظ و محله نوبر، از مشرق به باغهای محله خیابان و تپه های هاچا داغ محصور است.

وجه تسمیه این محله به مارالان:

- برخی معتقدند مارالان که از دو بخش "مار" (تلفظ ماد در زبان تاتی) و "آلان" (محل و مکان) تشکیل شده است به معنای سرزمین مادها است.

- عده ای آن را مار (گزنده) و "آلان" (جا و مکان) که در کل به معنای محل مارهای گزنده می دانند.

- اما معتبرترین نظر بر اینست که در گذشته به جهت نزدیکی محله مارالان به جنگهای جنوبی شهر گاهی اوقات شمار بسیاری از آهوان که در زبان ترکی مارال خوانده می شوند به این محل می آمدند و به همین علت نام این محله را مارالان یعنی محل زندگی آهوان خوانده اند.

منابع طبیعی محله مارالان:

مارالان در قدیم به باغات پر ثمرش معروف بوده و هنوز برخی از آنها با تغییر کاربری موجود است. مارالان از قدیم الایام دارای قناتها و چشمه های متعدد بوده است که متأسفانه پس از افزایش چشمگیر جمعیت و کوچ اهالی به سرزمینهای جنوبی محله، چشمه های مارالان یکی پس از دیگری خشکید و نابود شد و باغهای آن جای خود را به ساختمانهای چندین طبقه داد.

از مهمترین منابع طبیعی مارالان که هم اکنون از آنها تنها نامی باقی مانده است میتوان به "چشمه های ساری زمی" در جنوب شرقی مارالان، باغهایی گلگشت، ماندانا، حبیب، حاج کاظم و برکه شور گوئل اشاره نمود.

سه قنات محله مارالان عبارتند از: قورچی باشی، تاجر باشی و نایب السلطنه و یا همان شازده باغیکه اب باغات مارالان را تامین می کرد.

محلات زیر مجموعه و اماکن و ابنیه محله مارالان:

مارالان از نظر قدمت به مارالان شمالی و جنوبی تقسیم می شود. حدفاصل این دو منطقه میدان دفاع مقدس در تقاطع خیابان مارالان با نام امروزی شهید منتظری و خیابان آزادی امتداد دارد از قدیمیترین محله های تبریز است.

کوی های مریم ننه، ارمنی دونن و قیاس در مارالان شمالی واقع شده اند.

کوی قیاس از نام قیاس الدین محمد فرزند خواجه رشیدالدین گرفته شده است.

کوی ارمنی دونن بدین سبب به این نام نامیده شد که وقتی آرامنه تبریز هر ساله برای مراسمی در باغ آرامنه جمع می شدند از طرف محله نوبر و مسیر خیابان فعلی حافظ از همین کوچه به محله مارالان وارد شده و به طرف باغ آرامنه می پیچیدند. اهالی که متوجه آنها می شدند می گفتند " آرامنه پیچیدند".

بدین سبب این کوچه به ارمنی دونن، به معنی محل تغییر مسیر آرامنه شهرت یافته است.

بغیر از این سه کوی میتوان به کوی های کوچکتر " آرامحله"، " خان"، " شیطان آباد"، " چوپور" و " حاج خیراله" اشاره کرد که همگی منطقه شمالی محله مارالان را تشکیل می دهند.

روبروی زیارتگاه ننه مریم در بخش غربی محله، باغ بسیار وسیعی وجود دارد که بنام " روس باغی"

معروف شده است. برای اولین بار در تبریز روسها در اوایل قرن 14 شمسی شرکت بیمه ای در این محل تاسیس کرده بودند. به بهانه همین شرکت این باغ تبدیل به مرکز نظامی و سیاسی روسها در تبریز شده بود. این باغ اکنون دست نخورده باقی مانده است و در مالکیت فدراسیون روسیه است.

اما مارالان جنوبی خود به دو قسمت تقسیم می شود. نخست از چهارراه مارالان تا به چارچی یا همان چهارسوق که محله های عزیزآباد و باغ حاج کاظم در آن قرار دارد. سپس محله های "اییی دونگسی"،

"قره توت" و "سید یری یا کوی سید لر" که از قدیمیترین محله های مارالان جنوبی محسوب می شود. "میدان چارچی" از رونق بسیاری برخوردار بود و همچون بازار کوچکی مایحتاج روزانه مردم را ارائه می کرد. این میدان امروزه نیز نقش مهمی در ترافیک مناطق تازه تاسیس محله مارالان دارد. خیابان پرورش در ضلع غربی و خیابان فیض الله در ضلع شرقی آن دو طرف محله را به هم وصل می کند. مسجد قدیمی "اشرفی اصفهانی" در این میدان قرار دارد. سایر محله های مارالان به دو دسته تقسیم می شوند. محله هایی که قریب به 150 سال قدمت دارند که محله های "ساری زمی"، "و" شورگوئل" جزو آن محله ها محسوب می شوند و سایر محله های مارالان جنوبی که هم مرز میرداماد و زعفرانیه بوده و نوساز می باشند. اگرچه در قدیم ایام جزو باغها و جنگاهای مارالان محسوب می شدند. در سالهای اخیر با احداث آپارتمانهای نوساز در این مناطق که چسبیده به اتوبان شهید کسایی در حقیقت انتهایی ترین نقطه مارالان از سمت شمال است چهره این منطقه تغییر کرده است.

مشاغل مردمان محله مارالان:

با گسترش مناطق مسکونی و کاهش زراعی و باغات، اهالی برای امرار معاش به مشاغل دیگری غیر از باغبانی روی آوردند. یکی از مشاغلی که در این محله رونق بسیاری پیدا کرد، کارگاههای بزرگ قالبیافی برپا شد و قالبهای ریز بافت این محله شهرت پیدا کرد. معابری که مارالان را به نقاط دیگر شهر متصل می کند اکثرا بصورت شمال به جنوب کشیده شده است. مهمترین آن خیابان مارالان است که از چهارراه منصور شروع و تا اتوبان شهید کسایی امتداد می یابد. اکثر بخش جنوبی خیابان مارالان بعد از انقلاب شکوهمند اسلامی گسترش و احداث گردید. در تقاطع این خیابان با کمربند میانی تبریز با نام بلوار ملاصدرا سدی وجود داشت که برای جلوگیری از سیلابهای کوههای چاچا داغ احداث شد. برای همین این منطقه بنام "سد اوستی" معروف است. بلوار ملا صدرا مابین دو کمربندی تبریز و خیابان مارالان شمالی احداث شد تا این منطقه را به غرب و شرق متصل نماید. روگذر نیایش نیز در همین تقاطع احداث گردیده است. بعد از بلوار ملا صدرا بی شک مهمترین میدان، میدان بقائیه می باشد که درست در روبروی درب اصلی گورستان بقائیه قرار دارد. در نهایت اتوبان شهید کسایی نقطه پایانی است بر خیابان مارالان. آپارتمان های شهید تجلایی در منتهی الیه مارالان و چسبیده به اتوبان شهید کسایی احداث شده اند.

"آرامستان بقائیه" که در میان اهالی با نام گورستان بقائیه معروف و هنوز هم فعال است یکی از معروفترین گورستانهای شهر تبریز است. قدمت این گورستان بطور دقیق مشخص نیست اما زمانیکه هنوز مارالان پشت دروازه های خیابان و نوبر بود این گورستان وجود داشته و پذیرای اموات بوده است.